

Sygn. akt VI A Ca 395/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Urszula Wiercińska

Sędziowie: SA Małgorzata Manowska (spr.)

SA Agata Wolkenberg

Protokolant: sekr. sądowy Agnieszka Pawłowska

po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z o.o. w likwidacji w W.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 28 listopada 2013 r.

sygn. akt XX GC 654/10

1. oddala apelację;

2. zasądza od (...) S.A. w W. na rzecz (...) spółki z o.o. w likwidacji w W. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI A Ca 395/14

UZASADNIENIE

Powód (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wniósł pozew przeciwko pozwanemu (...) spółce akcyjnej w W. o zapłatę kwoty 22.991,21 euro wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 7.119,29 euro od dnia 17 listopada 2008 r. do dnia zapłaty, od kwoty 6.704,13 euro od dnia 24 listopada 2008 r. do dnia zapłaty, od kwoty 9.167,79 euro od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W dniu 31 sierpnia 2010 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w którym nakazał pozwanemu (...) S.A. z siedzibą w W., aby zapłaciła powodowi kwotę 22.991,21 euro wraz z ustawowymi odsetkami oraz kosztami procesu zgodnie z roszczeniem zawartym w pozwie.

Pozwany w dniu 20 września 2010 r. złożył sprzeciw do przedmiotowego nakazu zapłaty i wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2013 roku Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanej (...) S.A. w W. na rzecz powoda (...) sp. z o.o. w likwidacji w W. kwotę 22991.21 euro wraz z ustawowymi odsetkami do dnia zapłaty od kwoty 13823,42 euro od dnia 16 kwietnia 2009 roku oraz od kwoty 9167,79 euro od dnia 16 sierpnia 2010 roku, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

Sąd Okręgowy ustalił, że powód (...) sp. z o.o. w W. (ubezpieczający) w dniu 06 października 2006 r. zawarł z pozwanym (...) spółką akcyjną w W. umowę ubezpieczenia, którą objęte były należności pieniężne z tytułu kontraktów eksportowych na dostawy złomu stalowego, przysługujące ubezpieczającemu od dłużników. W § 1 przedmiotowej umowy strony zatwierdziły stosowanie Ogólnych Warunków Ubezpieczenia krótkoterminowych należności eksportowych (OE) z października 2004 r. (dalej: OWU).

W § 1 OWU przyjęto że przedmiotem ubezpieczenia są należności pieniężne przysługujące ubezpieczającemu od kontrahenta zagranicznego, z tytułu kontaktów eksportowych na dostawy towarów lub wykonywanie usług, których zapłata jest realizowana w kredycie krótkoterminowym poniżej dwóch lat.

Postanowienia § 2 ust. 1 OWU określają, że ochrona ubezpieczeniowa obejmuje całkowitą lub częściową utratę należności ubezpieczającego określonych w § 1, jeśli utrata ta jest następstwem zdarzeń określanych jako ryzyko handlowe lub ryzyko polityczne. Do zdarzeń tych według ust. 2 zalicza się (punkt 1 lit a)) prawnie stwierdzoną niewypłacalność dłużnika gdy, ogłoszono likwidację lub upadłość dłużnika lub oddalono wniosek o ogłoszenie upadłości. Zgodnie z punktem 2 jako ryzyko handlowe zalicza się także zwłokę w wypełnianiu zobowiązań płatniczych przez dłużnika, gdy dłużnik nie zapłacił całości lub części należności w ciągu 180 dni, licząc od terminu płatności określonego w kontrakcie, o ile pomiędzy stronami nie zaistniał spór o którym mowa w § 12 ust. 9. Ogólne warunki Ubezpieczenia w § 3 ust. 1 w wypadku prawnie stwierdzonej niewypłacalności dłużnika uważa się, że szkoda powstaje z chwilą zwrócenia się przez dłużnika do wierzycieli o zawarcie układu, ewentualnie z chwilą wydania prawomocnego orzeczenia organu sądowego lub egzekucyjnego stwierdzającego okoliczności, o których mowa w § 2 ust. 2 punkt 1. W § 6 ust. 3 ustalono, iż odpowiedzialność rozpoczyna się w dniu wysyłki towaru lub wykonania usługi potwierdzonej fakturą uprawniającą do otrzymania zapłaty, nie wcześniej niż po ustaleniu limitu kredytowego dla danego dłużnika, pod warunkiem zapłaty w określonym terminie pierwszej raty składki o której mowa w § 11 ust. 1 i 2. Według ust. 5 okres kredytu wskazany w decyzji dotyczącej limitu kredytowego liczony jest od daty wystawienia faktury uprawniającej do otrzymania zapłaty. Ubezpieczający, bez wcześniejszej zgody (...), może przedłużyć termin płatności każdej należności, o ile całkowity okres kredytu udzielonego dłużnikowi po przedłużeniu nie przekracza okresu określonego w decyzji dotyczącej limitu kredytowego. Następnie stosownie do § 12 ust. 1 w trakcie trwania umowy ubezpieczenia Ubezpieczający zobowiązany jest niezwłocznie (nie później niż w ciągu 3 dni od powzięcia wiadomości) przekazać korporacji wszelkie uzyskane informacje o możliwości wystąpienia zdarzeń wymienionych w § 2 ust. 2, które mogą mieć wpływ na opóźnienie lub nieotrzymanie przez niego ubezpieczonych należności wynikających z kontraktu eksportowego. Zgodnie z ust. 2 ubezpieczający powinien zgłosić najpóźniej w ciągu 60 dni od terminu płatności przewidzianego w kontrakcie, lub przedłużonego na warunkach, o których mowa w § 6 ust. 5, na formularzu ustalonym przez korporację, wniosek o interwencję dotyczący każdej niezapłaconej należności objętej ochroną ubezpieczeniową, pod rygorem utraty prawa do ochrony ubezpieczeniowej tej należności. Na podstawie ust. 3 we wniosku o którym mowa w ust. 2, ubezpieczający zobowiązany jest zgłosić wszystkie pozostałe należności przysługujące mu od dłużnika, w tym także te, w stosunku do których termin płatności jeszcze nie nastąpił pod rygorem utraty prawa do ochrony ubezpieczeniowej tych należności. W ust. 4 wskazano, że w wypadkach gdy całość lub część należności nie wpłynęła na rachunek bankowy ubezpieczającego w ciągu 60 dni licząc od terminu płatności określonego w kontrakcie, lub przedłużonego na warunkach, o których mowa w § 6 ust. 5, ubezpieczający zobowiązany jest według punktu 1 wstrzymać wysyłki towaru lub realizację usług, według punktu 2 podjąć niezbędne działania w celu otrzymania należności od dłużnika, jego poręczycieli, gwarantów lub innych osób trzecich. Zapis § 13 formułuje zasady zgłoszenia i udokumentowania szkody. W razie jej powstania ubezpieczający zobowiązany jest zgłosić roszczenie odszkodowawcze na formularzu ustalonym przez (...) i udzielić (...) wszelkich informacji oraz przedstawić dokumenty i inne dowody niezbędne do ustalenia okoliczności powstania szkody i jej rozmiarów. Na podstawie § 14 ust. 1 z zastrzeżeniem ust. 2 - 4 i 6 (...) zobowiązana jest po ustaleniu stanu faktycznego, zasadności roszczenia odszkodowawczego i wysokości

odszkodowania, dokonać jego wypłaty w terminie 30 dni od daty otrzymania kompletnego i udokumentowanego roszczenia odszkodowawczego.

Według załącznika (...) powodowi został przydzielony limit w kwocie 100.000 euro obowiązujący od 08 listopada 2007 r. wobec należności spółki (...) GmbH w Niemczech.

Powód prowadził sprzedaż złomu, jego kontrahentem była spółka prawa niemieckiego (...). Na poczet prowadzonej sprzedaży (...) sp. z o.o. w W. wystawiła następujące faktury:

- w dniu 16.10.2008 r. (...) na kwotę 9.294,80 euro z terminem płatności na 30.10.2008,
 - w dniu 23.10.2008 r. (...) na kwotę 8.800,80 euro z terminem płatności na 06.11.2008,
 - w dniu 30.10.2008 r. (...) na kwotę 9.120,00 euro z terminem płatności na 13.11.2008,
 - w dniu 04.11.2008 r. (...) na kwotę 8.142,00 euro z terminem płatności na 04.12.2008,
 - w dniu 20.11.2008 r.(...) na kwotę 8.382,72 euro z terminem płatności na 04.12.2008,
 - w dniu 09.10.2008 r. (...) na kwotę 8.952,80 euro z terminem płatności na 23.10.2008,
 - w dniu 27.11.2008 r. (...) na kwotę 8.375,64 euro z terminem płatności na 27.12.2008 r.,
 - w dniu 27.11.2008 r. (...) na kwotę 7.887,12 euro z terminem płatności na 27.12.2008 r.

Terminy do zgłoszenia wniosku o interwencję w zakresie poszczególnych faktur upływały po 60 dniach od terminu zapłaty zgodnie z § 12 ust. 2 a więc w zakresie faktur o numerach: (...) z dnia 30.10.2008 r. - do dnia 29.12.2008 r., (...) z dnia 06.11.2008 r. - do dnia 05.01.2009 r., (...) z dnia 13.11.2008 r. - do dnia 12.01.2009 r., (...) z dnia 04.12.2008 r. - do dnia 03.02.2009 r., (...) z dnia 04.12.2008 r. - do dnia 03.02.2009 r., (...) z dnia 23.10.2008 r. - do dnia 23.12.2008 r.

W dniu 30.10.2008 r. powód wystąpił do pozwanego z wnioskiem o interwencję w zakresie faktur: (...). Następnie w dniu 01.12.2008 r. powód wystąpił do pozwanego z wnioskiem o interwencję w zakresie faktur: (...). W dniu 15.12.2008 r. powód wystąpił do pozwanego z wnioskiem o interwencję w zakresie faktur: (...).

W zakresie faktur o numerach (...) zostały złożone przez powoda z zachowaniem terminu zawartego w § 12 OWU.

Powód w dniu 27.11.2008 r. sporządził korektę faktury o numerze (...), wystawiając dokument o numerze (...). W dniu 30.12.2008 r. (...) sp. z o.o. wystawiła fakturę na kwotę 7.887,12 euro jako kupującego oznaczył (...) Syndyka (...) GmbH. Następnie w dniu 27.11.2008 r. sporządził korektę faktury o numerze (...), wystawiając dokument o numerze (...). W dniu 09.01.2009 r. (...) sp. z o.o. wystawiła fakturę na kwotę 8.375,64 euro jako kupującego oznaczył (...) Syndyka (...).

Pismem z dnia 15 grudnia 2008 r. U. G. poinformował (...) sp. z o.o. o tym, że na mocy decyzji o ogłoszeniu niewypłacalności z dnia 25.11.2008 r. pełni obowiązki tymczasowego syndyka masy upadłości nad majątkiem firmy (...). Postanowieniem z dnia 25.11.2008 r. Sąd Rejonowy w Saarbrücken (Niemcy) zarządził, w celu zabezpieczenia przyszłej masy upadłościowej ustanowienie syndyka w osobie U. G.. Ponadto Sąd stwierdził o nałożeniu na dłużniczkę ogólnego zakazu dysponowania majątkiem i zarządzania nim, nakładając takie uprawnienie na tymczasowego syndyka. Ponadto Sąd wskazał, iż przedmioty objęte na podstawie § 166 w razie otwarcia postępowania - to znaczy rzeczy ruchome w posiadaniu tymczasowego syndyka, wobec których zachodzi prawo wydzielenia, oraz należności z wyjątkiem wymienionych w § 166 ust. 2 zdanie 2 ustawy upadłościowej, które dłużniczka odstąpiła w celu zabezpieczenia roszczenia - lub przedmioty, których wydzielenia można zażądać, nie mogą zostać wykorzystane ani ściągnięte przez wierzycieli. Takie przedmioty mogą zostać przeznaczone przez tymczasowego syndyka zgodnie z

§ 21 ust. 2 nr 5 ustawy upadłościowej do kontynuowania działalności przedsiębiorstwa dłużniczki, jeśli mają dla działalności istotne znaczenie.

W dniu 16.03.2009 r. powód (...) sp. z o.o. dokonał zgłoszenia odszkodowawczego u pozwanego z faktur: (...) na łączną kwotę 52.693,12 euro.

Z tytułu powyższego odszkodowania pozwany wypłacił (...) sp. z o.o. kwotę 21.798,01 euro. Przedmiotowa wpłata dotyczyła faktur o numerach: (...).

Syndyk masy upadłości U. G. w dniu 04 lutego 2009 r. dokonał wpłaty na rzecz (...) sp. z o.o. w kwocie 16.262,76 euro na poczet faktur o numerach (...) oraz faktury (...).

Zdaniem Sądu Okręgowego roszczenie powoda w zakresie kwoty 22.991,14 euro należało uznać za zasadne. W przedmiotowej sprawie strony łączyła umowa ubezpieczenia należności z dnia 06 października 2006 r. Ogólne Warunki Ubezpieczenia Krótkoterminowych Należności Eksportowych przyjęte przez obie strony wskazywały, że ochroną ubezpieczeniową objęta jest całkowita lub częściowa utrata należności powoda z tytułu kontraktów eksportowych na dostawy złomu stalowego będąca następstwem zdarzeń określonych jako ryzyko handlowe. Postanowienia tego dokumentu zawierały warunki i procedurę postępowania windykacyjnego w § 12 oraz zgłoszenie i udokumentowanie szkody w § 13. W załączniku - Limitów kredytowych określono limit kredytowy w kwocie 100.000 euro wobec (...) w Niemczech.

Sąd I instancji uznał, iż powód dokonał terminowego zgłoszenia należności we wnioskach o interwencję wobec pozwanego wynikających z faktur (...). Powód zachował sześćdziesięciodniowy termin wynikający z § 12 OWU.

Odnosząc się do zarzutu pozwanego co do braku zgłoszenia wszystkich faktur w pierwotnym wniosku o interwencję złożonym w dniu 30 października 2008 r. Sąd Okręgowy wskazał, iż żadne z postanowień OWU nie sankcjonuje ilości składanych wniosków o interwencję, a jedynie zawiera czasowe ramy złożenia takiego wniosku (60 dni od terminu płatności według § 12 ust. 2). W postanowieniach tych wymieniono wnioski w liczbie pojedynczej. Jednakże taka analiza literalna tych warunków byłaby w ocenie Sądu I instancji nieuprawniona. Jego zdaniem należy mieć na względzie fakt, iż kontrahenci we wzajemnych rozliczeniach wystawiają dokumenty sprzedaży praktycznie każdego dnia, co do konkretnej transakcji, wobec czego terminy płatności danych zobowiązań pochodzą z różnych dat. Zatem jednoczesne zgłoszenie wszystkich roszczeń w jednym wniosku o interwencję byłoby niejednokrotnie niemożliwe. Pozwany sam stwierdził w sprzeciwie, iż dodatkowe wnioski o interwencję przedstawione przez powoda (z dnia 15 grudnia 2008 r.) przyjął i potraktował jako korektę. Taka argumentacja pozwanego stanowi zdaniem Sądu Okręgowego samo - zaprzeczenie jego argumentacji o jednokrotnej możliwości wniesienia wniosku o interwencję.

Wobec powyższego Sąd I instancji, wbrew argumentacji pozwanego stanął na stanowisku, iż powód posiadał uprawnienie do składania wniosków o interwencję nawet kilkukrotnie.

Sąd Okręgowy zauważył również, iż wymogi zgłoszenia i udokumentowania szkody zawarte § 13 OWU nie wywoływały po stronie powoda konieczności do wystąpienia do pozwanego z wcześniejszym wnioskiem o interwencję.

Wobec powyższego zgłoszenie roszczenia odszkodowawczego powoda Sąd I instancji uznał za wniesione zgodnie z wymogami zawartymi w Ogólnych Warunkach Ubezpieczenia. Powód w zgłoszeniu z dnia 16 marca 2009 r. na skutek braku zapłaty za faktury VAT (...) wystąpił o wypłatę odszkodowania na łączną kwotę 52.693,12 euro zgodnie z obowiązującymi OWU. We wniosku tym poinformował powoda o swoich działaniach związanych z wyegzekwowaniem należności za faktury (...). Ostatecznie w wyniku tych czynności syndyk masy upadłości 04 lutego 2009 r. dokonał płatności wymienionych faktur (po korekcie - (...)) w kwocie 16.262,76 euro.

W tej kwestii Sąd Okręgowy po analizie niemieckiego prawa insolwencyjnego doszedł do przekonania, iż płatności jakich dokonał wymieniony Syndyk były zgodne z obowiązującymi przepisami niemieckiego prawa upadłościowego. Zgodnie z przepisem § 35 niemieckiego prawa insolwencyjnego masa upadłości została określona jako cały majątek

należący do dłużnika w chwili wszczęcia postępowania i nabyty w toku postępowania (masa insolwencyjna). Pojęcie masy insolwencyjnej reguluje z kolei § 38 wskazując, iż służy ona do zaspokojenia osobistych wierzycieli, którym w dacie otwarcia postępowania insolwencyjnego przysługuje uzasadnione roszczenie majątkowe przeciwko dłużnikowi (wierzyciele insolwencyjni). Z kolei na podstawie § 53 z masy insolwencyjnej w pierwszej kolejności należy spłacić koszty postępowania insolwencyjnego i pozostałe zobowiązania masy. Natomiast według § 55 ust. 1 punktu 2 zobowiązaniami masy są poza tym zobowiązania wynikające z umów wzajemnych, jeżeli ich wykonanie jest wymagane względem masy lub musi nastąpić w okresie po otwarciu postępowania insolwencyjnego. Następnie na podstawie § 103 jeżeli w chwili otwarcia postępowania insolwencyjnego umowa wzajemna nie była wykonana ani przez dłużnika, ani przez stronę drugą albo była wykonana tylko w części, to syndyk insolwencyjny może w miejsce dłużnika wykonać umowę i żądać jej wykonania od drugiej strony.

Sąd Okręgowy wskazał, że również jak wskazuje treść postanowienia z dnia 25 listopada 2012 r. wydanego przez Sąd Rejonowy w Saarbrücken (Niemcy) przedmioty objęte na zasadzie przepisu § 166 w razie otwarcia postępowania - to znaczy rzeczy ruchome w posiadaniu tymczasowego syndyka, wobec których zachodzi prawo wydzielenia, oraz należności z wyjątkiem wymienionych w § 166 ust. 2 zdanie 2 ustawy upadłościowej, które dłużniczka odstąpiła w celu zabezpieczenia roszczenia - lub przedmioty, których wydzielenia można zażądać, nie mogą zostać przeznaczone przez tymczasowego syndyka zgodnie z § 21 ust. 2 nr 5 ustawy upadłościowej do kontynuowania działalności przedsiębiorstwa dłużniczki, jeśli mają dla działalności istotne znaczenie.

Zgodnie ze stanowiskiem doktryny w zakresie niemieckiego prawa upadłościowego przyjęty został pogląd, że ruchomości które zostały dłużnikowi dostarczone z zastrzeżeniem własności, zarządca (syndyk) ma prawo wyboru między wykonaniem umowy sprzedaży a odmową jej wykonania.

Wobec powyższego w tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał, iż w ramach prawa niemieckiego Syndyk masy upadłości kontrahenta powoda nie miał prawnej możliwości dokonać zwrotu zakupionego towaru i ewentualnie odstąpić od umowy. Wobec tych przepisów za sprzedany na podstawie faktur (...) Syndyk dokonał stosownej zapłaty.

Sąd I instancji uznał zarzut pozwanego w tej materii, odnoszący się do zarachowania tej wpłaty na poczet wcześniejszych zobowiązań, za chybiony. Zgodnie bowiem z treścią art. 451 § 1 k.c. dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Jednakże to, co przypada na poczet danego długu, wierzyciel może przede wszystkim zaliczyć na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz zalegające świadczenie główne. Według § 2 tego przepisu mowa jest o tym, że jeżeli dłużnik nie wskazał, który z kilku długów chce zaspokoić, a przyjął pokwitowanie, w którym wierzyciel zaliczył otrzymane świadczenie na poczet jednego z tych długów, dłużnik nie może już żądać zaliczenia na poczet innego długu. Z kolei treść § 3 wskazuje, że w braku oświadczenia dłużnika lub wierzyciela spełnione świadczenie zalicza się przede wszystkim na poczet długu wymagalnego, a jeżeli jest kilka długów wymagalnych - na poczet najdawniej wymagalnego. W przedmiotowej sprawie Syndyk masy upadłości dłużnika dokonał wpłaty za faktury (...) (po korekcie (...)) a powód to zobowiązanie przyjął, wobec czego zdaniem Sądu Okręgowego należało uznać, iż zapłata jakiej dokonano 04 lutego 2009 r. dotyczyła wymienionych należności.

W przekonaniu Sądu I instancji dążenie powoda do zminimalizowania rozmiarów szkody powstałej na skutek braku zapłaty oceniać należy również na tle warunków ubezpieczenia należności przyjętych przez strony. W § 12 ust. 4 punkcie 2 przyjęto, że ubezpieczający - powód zobowiązany jest do podjęcia niezbędnych działań w celu otrzymania należności od dłużnika jego poręczycieli gwarantów lub innych osób trzecich.

W przekonaniu Sądu I instancji w przedmiotowej sprawie spółka (...) dążyła do otrzymania wpłaty od Syndyka. Powód nie pozostał bierny, a efekt podjętych czynności należy również rozumieć jako zminimalizowanie rozmiaru szkody i wypełnienie zobowiązania zawartego w OWU.

Z kolei argumenty pozwanego odnośnie przedwczesności powództwa za nietrafne, Sąd Okręgowy uznał za bezzasadne. Jego zdaniem zgłoszenie roszczenia odszkodowawczego dokonano zgodnie z obowiązującymi OWU. Twierdzenia pozwanego o przedwczesnym wniesieniu powództwa i konieczności złożenia wniosku o interwencję Sąd I instancji

uznał za bezzasadne, wskazał iż OWU nie przewidują konieczności złożenia wniosku o interwencję przed dokonaniem zgłoszenia roszczenia odszkodowawczego. Zgłoszenia roszczenia dokonano w dniu 16 marca 2009 r., zaś termin wypłaty odszkodowania przypadał na 30 dni od daty otrzymania. Wobec powyższego termin wymagalności tego roszczenia przypadał najwcześniej na dzień 15 kwietnia 2009 r. Powództwo w przedmiotowej sprawie zostało wniesione w dniu 12 sierpnia 2010 r. zatem nie można mówić w tym przypadku o jego przedwczesnym wniesieniu.

W zgłoszeniu roszczenia odszkodowawczego powód wskazał, iż domaga się wypłaty odszkodowania w zakresie faktur (...) na łączną kwotę 52.693,12 euro. Jak przyznał sam powód oraz pozwany udział własny z tytułu tych należności według załącznika - Limitu kredytowego wynosił 15 % zatem po odliczeniu tej wartości, łączna wysokość odszkodowania wynosiła 44.789,15 euro. Powód wskazał w pozwie, iż z tego tytułu otrzymał wpłatę od pozwanego na kwotę 21.798,01, wobec powyższego do zapłaty pozostała kwota 22.991,14 euro. W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy powództwo oddalił.

Odnośnie odsetek za opóźnienie Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. wskazując, iż termin płatności odszkodowania wynikający ze zgłoszenia roszczenia odszkodowawczego z dnia 16 marca 2009 r. według § 14 ust. 1 OWU przypadał do dnia 15 kwietnia 2009 r. Na podstawie umowy z dnia 06 października 2006 r. pozwany był zobowiązany do wypłaty odszkodowania za nie uiszczone faktury. Wobec powyższego Sąd I instancji uznał, iż roszczenie odsetkowe należne powodowi od odszkodowania należy liczyć od dnia 16 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany zaskarżając go w części w jakiej Sąd I instancji uwzględnił powództwo. Pozwany podniósł zarzuty:

I. naruszenia przepisów prawa materialnego tj.

1) art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na dokonaniu błędnej wykładni postanowień :

-.

- § 12 ust. 3 Ogólnych Warunków Ubezpieczenia krótkoterminowych należności eksportowych (OE) z października 2004r. (dalej: OWU) w związku z § 21 OWU poprzez uznanie, że w/w postanowienia nie mogły stanowić podstawy do odmowy wypłaty odszkodowania na rzecz powoda w zakresie kwoty 9.167,79 EUR,
- § 15 ust. 3 pkt. 1 OWU poprzez uznanie, iż strony w ramach umowy ubezpieczenia (...) nie mogły określić sposobu wyliczenia kwoty odszkodowania w sposób polegający na zaliczeniu wszystkich wpłat dokonanych przez dłużnika po przesłaniu Wniosku o interwencję na poczet długu najdawniej wymagalnego (Pozwana (...) przy sporządzaniu rachunku strat zaliczyła wpłaty od syndyka na należności najdawniej wymagalne zgodnie z § 15 ust. 3 pkt. 1 OWU. W wyniku powyższego zaliczenia faktury ujęte w „Zgłoszeniu roszczenia odszkodowawczego” zostały rozliczone („spłacone”) (inaczej niż w historii rachunku dłużnika (...) sp. z o.o.).

2) art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez dokonanie wykładni zapisu § 12 ust. 2 i 3 OWU oraz § 15 ust. 3 pkt 1 OWU wbrew dyrektywom wypływającym z przepisu art. 65 § 1 i 2 k.c., z pominięciem przy interpretacji w/w umownych zapisów rzeczywistego zamiaru stron i celu umowy ubezpieczenia.

3) art. 805 k.c. w związku z § 12 ust. 3 i § 15 ust. 3 pkt 1 OWU poprzez mylne uznanie, iż pozwany nie miał prawa wyłączyć lub ograniczyć swojej odpowiedzialności w stosunku do niektórych ryzyk lub jej ograniczyć uzależniając ją od powstania konkretnych wypadków ubezpieczeniowych oraz że strony w umowie ubezpieczenia nie miały prawa określić sposobu wyliczenia odszkodowania w sposób odmienny od rozliczeń prowadzonych pomiędzy powodem a dłużnikiem a w konsekwencji, iż brak było podstaw prawnych i faktycznych do odmowy wypłaty odszkodowania w oparciu o postanowienia umowy ubezpieczenia.

4) art. 481 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie gdzie w okolicznościach niniejszej sprawy winien mieć zastosowanie przepis art. 817 k.c. co skutkowało ustaleniem błędnej daty odsetek ustawowych od zasądzonej kwoty 13.823,42 EUR.

II. naruszenia przepisów prawa procesowego t.j. art. 233 § 1 k.p.c. przez:

- 1) przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, co ujawniło się wyciągnięciem wniosków nie znajdujących uzasadnienia w zgromadzonym materiale dowodowym co do uznania, iż strona pozwana w oparciu o zapis § 12 OWU wykluczyła możliwość złożenia przez powoda kilku Wniosków o interwencję,
- 2) przez nieprawidłową i sprzeczną z zasadami logiki ocenę materiału dowodowego w postaci dokumentów tj. OWU poprzez przyjęcie, iż powód dokonał w świetle § 12 ust. 3 OWU terminowego zgłoszenia należności wynikających z faktury nr (...).

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa. Ewentualnie wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne i rozważania prawne poczynione przez Sąd I instancji i przyjmuje je za własne.

Odnośnie zarzutów dotyczących błędnej wykładni § 12 ust. 3 OWU należy stwierdzić, że użycie w tym przepisie liczby pojedynczej nie zmieniło postaci rzeczy, t.j. tego iż powód mógł zgłosić kolejne interwencje dotyczące niezapłaconych należności, o ile stosownie do § 12 ust 2 OWU, uczynił to w terminie 60 dni od terminu ich płatności. Wszelkie zgłoszone w tym terminie interwencje były skuteczne.

Stanowisko powoda prezentujące inną wykładnię w/w zapisów umowy było niekonsekwentne, skoro w piśmie z dnia 24 grudnia 2008 roku ostatecznie złożył oświadczenie, że uznaje wybiórczo część faktur, które również zostały zgłoszone we wnioskach z grudnia 2008 roku, a nie we wniosku z października.

Także w innej części swych pism pozwany zaprzeczył swoim twierdzeniom, co do interpretacji w/w postanowienia OWU. Konsekwentnie bowiem wskazywał, że należności z tytułu faktur nr (...) nie są objęte ochroną ubezpieczeniową ponieważ nie zostały ujęte we wniosku o interwencję z dnia 30 października 2008 roku, a termin na ich zgłoszenie upływał 17 listopada 2008 roku. Według pozwanego termin ich zgłoszenia liczony był od daty płatności najdawniej wymaganej faktury, z której wynikają należności objęte ochroną ubezpieczeniową, a tymczasem gdyby w istocie pozwany w pełni konsekwentnie stosował § 12 ust. 3 OWU zgodnie z jego interpretacją przedstawianą w trakcie postępowania sądowego, to winien stwierdzić, że faktury te mogłyby być uznane wyłącznie gdyby zostały wskazane już we wniosku o interwencję z dnia 30 października 2008 roku. W takim przypadku należności objęte tymi fakturami, przy konsekwentnym stosowaniu w/w przepisu OWU, nie mogłyby być powołane w żadnej innej interwencji jak ta z 30 października 2008 roku, a upływ innych terminów w tym terminu wskazanego w §12 ust. 2 OWU nic by w tym zakresie nie zmienił.

Należy tutaj zauważyć, że w przypadku gdy treść postanowień umowy jest wewnętrznie sprzeczna i niejasna, ewentualne wątpliwości wynikłe w trakcie dokonywania ich wykładni należy rozstrzygać na korzyść strony, która zredagowała umowę. Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w tej kwestii m.in. w wyroku z dnia 15 września 2005 r. (II CK 69/05, LEX nr 311311, wyroku z dnia 8 stycznia 2010 r. (IV CSK 269/09, LEX nr 668919),

W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że przedmiotowe postanowienia budzą istotne wątpliwości interpretacyjne, skoro nawet strona pozwana w toku postępowania likwidacyjnego jak i w toku postępowania sądowego, nie była w stanie ich konsekwentnie zastosować.

Z kolei odnośnie przepisu § 13 ust. 3 pkt 1 OWU należy wskazać, że przepis ten nie mógł znaleźć zastosowania w zakresie w jakim naruszał przepisy Kodeksu cywilnego, w tym art. 451. Zgodnie z art. 353¹ strony zawierające

umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie ulega wątpliwości, że przedmiotowe postanowienie umowne jest zaś sprzeczne z przepisem art. 451 § 1 k.c., zgodnie z którym dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Jednakże to, co przypada na poczet danego długu, wierzyciel może przede wszystkim zaliczyć na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz na zalegające świadczenia główne. Zgodnie zaś z § 3 tego przepisu w braku oświadczenia dłużnika lub wierzyciela spełnione świadczenie zalicza się przede wszystkim na poczet długu wymagalnego, a jeżeli jest kilka długów wymagalnych - na poczet najdawniej wymagalnego. Tymczasem przepis § 13 ust. 3 OWU pozwala pozwanemu na zaliczenie wpłat dokonanych przez dłużnika, poręczycieli i osoby trzecie na poczet długu najdawniej wymagalnego, niezależnie od tego czy zaistniały wskazane w art. 451 k.c. przesłanki do dokonania takiego zaliczenia. Postanowienie to jest więc sprzeczne z tym ogólnym przepisem kodeksu postępowania cywilnego określającym sposób zaliczenia zapłaconych należności.

Przy tym w ocenie Sądu II instancji nie ma tutaj znaczenia, że analizowane postanowienie nie dotyczy bezpośrednio stosunków między dłużnikiem, a jego wierzycielem lecz reguluje wewnętrzne stosunki między ubezpieczycielem, a ubezpieczonym. Niezależnie bowiem od tego dochodzi tutaj do innego, sprzecznego z ustawą określenia sposobu rozliczenia należności. Co więcej należałoby stwierdzić, że takie uregulowanie, ignorujące prawa i obowiązki ubezpieczonego, wynikające z obowiązujących przepisów prawa, jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Poza tym w ocenie Sądu Apelacyjnego § 15 ust. 3 pkt 1 był sprzeczny także z przepisem art. 805 § 2 pkt 1 k.c. Podstawowym obowiązkiem ubezpieczyciela jest zapłata odszkodowania za poniesioną szkodę. Szkada stanowi uszczerbek w majątku ubezpieczonego powstałą na skutek wypadku przewidzianego w umowie. Tymczasem w przekonaniu Sądu II instancji stosowanie w/w przepisu OWU skutkowałoby w wielu przypadkach, w tym także w przypadku jaki ma miejsce w niniejszej sprawie, zwolnieniem ubezpieczyciela od odpowiedzialności pomimo zaistnienia szkody jak i pomimo wypełnienia przez ubezpieczonego nałożonych na niego umową obowiązków. Daje ono bowiem uprawnienie ubezpieczycielowi do zaliczenia wszelkich wpłat, w tym wpłat na pokrycie należności nie objętych ochroną ubezpieczeniową, na poczet długu. W ten sposób także należności uzyskane np. od dłużnika, na poczet zupełnie innych zobowiązań, nawet tych w ogóle nie związanych z umową ubezpieczenia, ubezpieczyciel mógłby odliczyć od długu, który nie został uiszczony i stanowi szkodę ubezpieczonego. Co więcej ubezpieczyciel mógłby także zignorować fakt, że np. kwoty wpływające od poręczycieli mogą dotyczyć tylko konkretnych, poręczonych przez nich wierzytelności i zaliczyć je według własnego uznania, także na poczet innych należności, w tym tych objętych ochroną ubezpieczeniową, zmniejszając w ten całkowicie nieuprawniony sposób, wysokość odszkodowania jaką winien wypłacić dla spełnienia celu tej umowy.

Reasumując w ocenie Sądu Apelacyjnego postanowienie § 15 ust. 3 pkt 1 OWU jako sprzeczne z ustawą a dodatkowo sprzeczne z właściwością umowy ubezpieczenia było nieważne i nie wiązało stron, a zatem pozwany nie mógł go zastosować w ramach rozliczeń z powodem.

Także zarzut naruszenia przepisu art. 481 § 1 k.c. nie zasługiwał na uwzględnienie. Powód nie dochodził w niniejszej sprawie zapłaty odszkodowania za faktury (...) i (...), zatem to kiedy zgłosił pozwanemu roszczenie odszkodowawcze w ich zakresie pozostawało całkowicie bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku na podstawie przepisu art. 385 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania oparto na przepisie art. 98 k.p.c.